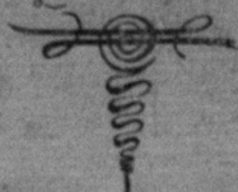
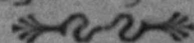
ଫୁଲଡାଲା ।

ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି-ବିରଚିତ ।

FULADALA

BY

Chintamani Mahanty.

CUTTACK,
Printed by the C. P. Co. Limited
1915.

ମୂଲ୍ୟ [illegible]

ନିବେଦନ ।

ମୋର ବନ୍ଧୁବର୍ଯ୍ୟ ଅଚ୍ୟୁତ ମହୋଦୟ ଅନେକ-ଗୁଡ଼ିଏ ଖଣ୍ଡକବିତା ଏବଂ ସାମୟିକ କ୍ଷୁଦ୍ର କବିତା ଲେଖିଥିଲେ । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଅସାବ-ଧାନତାବଶତଃ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଅଛି । ଅବ-ଶିଷ୍ଟ ଯାହା ଅଛି ତାହା ନିତାନ୍ତ ସାମାନ୍ୟ ନୁହେଁ । ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ ଏହପରି ୫।୬ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ ହୋଇପାରେ । ସମ୍ପ୍ରତି ମୁଁ ସେଥିରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ନେଇ ପରମପୂଜନୀୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଗଡ଼ାଧୀଶ୍ୱର ମହୋଦୟଙ୍କ ଅର୍ଥାନୁକୂଲ୍ୟରେ " ଫୁଲଡ଼ାଲି " ନାମରେ ପୁସ୍ତକାକାରରେ ପ୍ରକାଶ କଲି । ଏହା ବନ୍ଧୁ ଅଚ୍ୟୁତଙ୍କର ରଚନା । ମୁଁ ତାହା ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରି-ଅଛି ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁର, ଗଞ୍ଜାମ
୩-୬-୧୫

ଶ୍ରୀ ସୋମନାଥ ମହାନ୍ତି

ଶ୍ରଦ୍ଧୋପହାର ।

ପରମଗୌରବାସ୍ପଦ,

ସହୃଦୟାଗ୍ରଗଣ୍ୟ, ଲଣ୍ଡିଗଡ଼ାଧୀଶ୍ୱର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ

ଶ୍ରୀ ମାହେଶ୍ୱରୀ ପ୍ରସାଦ ଦେବ ମହୋଦୟ

ମହନୀୟବିଧାନେଷୁ ।

ମାନନୀୟ ଶ୍ରୀମାନ୍ ମହାରାଜ,

ସୁରଭି, [illegible] ଶ୍ରୀଛାମୁଙ୍କର ସଦ୍‌ଗୁଣରାଶି ଶ୍ରୀଛାମୁଙ୍କୁ ଉଦାରମନା ଯୋଗଜନ୍ମା କରାଇଛି ବୋଲି ପ୍ରଚଳିତ କଥାଟି ଅଛି । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏବଂ ସରସ୍ୱତୀ ଶ୍ରୀଛାମୁଙ୍କ ନିକଟରେ ମଧୁର ମିଳନରେ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ ପରସ୍ପରର ମହିମା ବୃଦ୍ଧି କରୁଅଛନ୍ତି । ମାତୃଭୂମିର ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି କଳ୍ପରେ ଶ୍ରୀଛାମୁ ସତତ ନାନାପ୍ରକାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଅଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀଛାମୁଙ୍କ ଉତ୍କଳପ୍ରେମ ସକାଶେ ସ୍ୱାର୍ଥମୂଳକ ନୁହେଁ, ତାହା ଦେଶ ପ୍ରକାଶ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଏକବାକ୍ୟରେ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ । ସୁତରାଂ ଶ୍ରୀଛାମୁଙ୍କ ଜୀବନ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନ ନୁହେଁ, ତାହା ଆଦର୍ଶ ଜାତୀୟ ଜୀବନ । ଏହି ସମସ୍ତ ଅନନ୍ୟ-ସାଧାରଣ ସୁଲଭ ସଦ୍‌ଗୁଣ ଦର୍ଶନରେ ଶ୍ରୀଛାମୁଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ଉଚ୍ଚ ଭାବ ଏବଂ ଆନ୍ତରିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଜାତ ହୋଇଅଛି । ସେହି ସ୍ୱାଭାବିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭକ୍ତିର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ମୁଁ ମୋର ଏହି " ଫୁଲଡ଼ାଲି " ପୁସ୍ତକ ଖଣ୍ଡି ଶ୍ରୀଛାମୁଙ୍କ ସୁପବିତ୍ର କରକମଳରେ ଶ୍ରଦ୍ଧୋପହାର ଅର୍ପଣ କଲି । [illegible] ହେଲେ ଚରିତାର୍ଥ ହେବି ।

ଶ୍ରୀଛାମୁଙ୍କର,

ସ୍ନେହ-ସୌଜନ୍ୟ-ମୁଗ୍ଧ

ଶ୍ରୀ କ୍ଷେତ୍ରମଣି ମହାନ୍ତି ।

ଇଚ୍ଛାପୁର, ଗଞ୍ଜାମ
୧-୬-୧୫

ସୂଚୀପତ୍ର

—◦○◦—

ଫୁଲଡାଲା ।

—:○:—

ଆ ଗ ମ ନୀ ।

(ମହାମାନ୍ୟ ସମ୍ରାଟ୍ ପଞ୍ଚମଜର୍ଜ୍ଜ ଏବଂ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ
ମେରୀଙ୍କ ଭାରତାଗମନୋପଲକ୍ଷେ)

ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ରାଟ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଉଭୟ,
ଏ ଦୀନ ଭାରତେ ହୋଇଣ ସଦୟ ।
ସଜାଡ଼ିଛୁଁ ସର୍ବେ ଦିବ୍ୟ ଅର୍ଘ୍ୟଥାଳୀ,
ଥୋଇଅଛୁଁ ତହିଁ ଭକ୍ତି-ଦୀପ ଜାଳି ।
ପ୍ରୀତି-ପାରିଜାତ ଆନନ୍ଦ-ଚନ୍ଦନ,
ବିନମ୍ର-ଦୂର୍ବା କରିଛୁଁ ସ୍ଥାପନ ।
କୃତଜ୍ଞତା ତହିଁ-ବନ୍ଦନା ପଲ୍ଲବ ,
ଶ୍ରଦ୍ଧା-ଧୂପ, ପୂତଅମ୍ବର-ସୌରଭ ।
ଶାନ୍ତି-ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣେ ମଣ୍ଡି ହୃଦ-ସିଂହାସନ,
ଚାହିଁଅଛୁଁ ତବ ଶୁଭ ଆଗମନ ।
ଭକ୍ତ ପ୍ରଜା ସର୍ବେ ଅଟୁଁ ହେ ତୁମ୍ଭର,
ଦେବ ବ୍ୟବହାରେ ପୂଜିବୁଁ ପୟର ।
ପାର୍ଥିବ ସମ୍ପଦେ ସିନା ଆମ୍ଭେ ଦୀନ,
ମାତ୍ର ନୋହୁଁ କେବେ ଭକ୍ତି-ଧନେ ହୀନ ।

ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ।

ରାଜଭକ୍ତି ଅମ୍ଭ ଜୀବନ ଜୀବନୀ,
ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅମ୍ଭେ ରାଜପଦେ ନତା ।
ଧର୍ମର ଦାୟାଦ ନଏ ତୁମ୍ଭ ସତ,
ଅମ୍ଭେ ରାଜଭକ୍ତି ଦାୟାଦ ସେପର ।
ରାଜା ଅମ୍ଭ ସ୍ୱର୍ଗ,ଜାଗ୍ରତ ଦେବତା ,
ରାଜା ଧର୍ମ , ରାଜା ଅର୍ଥହିଁ ସର୍ବଥା ।
ରାଜସେବା ଅମ୍ଭ ତ୍ରୈବର୍ଗଦାୟିନୀ,
ରାଜା ପରେଣ ନଏ ଅମ୍ଭଙ୍କୁ ସେ ଭଣି ।
ଜୟ ଜୟ ସ୍ୱରେ ହେ ରାଜଦମ୍ପତି,
ଭାରତ-ଭରସା କଲ୍ୟାଣ-ସମ୍ପତ୍ତି ।
ଅର୍ଦ୍ଧ ଜଗତର ଶାସକ ପାଳକ,
ବ୍ରିଟନ-ହୃଦୟ ଗୌରବ-ପଦକ ।
ହେ ସମ୍ରାଟ ଦେବ ହେ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀଦେବ,
ଧନ୍ୟ ହେଲୁଁ ଅମ୍ଭେ ତବ ପଦ ସେବି ।
ସପ୍ତ ରତ୍ନାକର ତବ ଶକ୍ତ୍ୟାଦର,
ନ ହେଲ ତୋଷିତୁଁ ମାନସ ତୁମ୍ଭର ।
ନାହିଁ ନାହିଁ,-ଅଛୁ ଭକ୍ତି ଅଶ୍ରୁଜଳ,
ସେହି ଏକା ଅମ୍ଭ ଜୀବନ ସମ୍ବଳ ।
ଧୋଇଦେବୁଁ ତହିଁ ତବ ପଦ୍ମପାଦ,
ମେଣ୍ଟିଯିବ ଅମ୍ଭ ତର ମନସାଧ ।

ଜଗତରେ ଯାହା ମହାମୂଲ୍ୟବାନ,
ଧୂଳି ତଳେ ଲୁଚିଥାଇରେ ସେମାନ,
ଭକ୍ତି ତୁଳନାରେ ସେ ସିନା ଅଲଣା,
ଶାସ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ରରେ ଏହା କାହିଁ ନ ଅଜଣା ।
ସେହି ପୂତ ଭକ୍ତି ଢାଳିହୁଁ ପଦ୍ୟରେ,
ଦେ କୃପାଦୃଷ୍ଟି ଦିନେ ନର ଖରେ ।
ଧରଣ ଭୂମିକୁ ବନ୍ଦେ ଏ ସ୍ତାବକ,
ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପଦ୍ମାଦେ ମଣୁ କରଗତ ।
ସୁଖ-ଦୁଃଖହର-ବାଞ୍ଛାକଳ୍ପ ପ୍ରାପ୍ତେ,
ଖଣ୍ଡ ତାର ଦୁଃଖ ଦେ ସମ୍ରାଜ୍ଞି ସଦ୍ୟେ ।
ଭବ ଅଭଶେଷ ରାଜସୂୟ ଯାଗ,
ଦର୍ଶନ ଆଶରେ ବହୁ ଅନୁରାଗ,
ସମୁଦ୍ରତୀର ରାଜା ପରଜା ନଗର,
ଗଣୁଛନ୍ତି ବସି ସେ ଶୁଭ ବାସର ।
କରୁଛନ୍ତି ସୁଖ ମଧୁ ସ୍ୱରପୁରେ,
ଚଳାଇବାପାଇଁ ସୂର୍ଯ୍ୟରଥେ ଦ୍ରୁତେ ।
ହେଉ ସନ୍ନିକଟ ସେ ଶୁଭ ଦିବସ,
ସହୁଛ କେବଳ ସିନା ଏ ମାନସ ।
ଭାରତ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ପ୍ରଚଣ୍ଡ,
ଅଙ୍ଗଦ-ଗୌରବ-କୀର୍ତ୍ତି-ମାନଦଣ୍ଡ,

ହିମଗିର ଶୃଙ୍ଗ ଉତ୍ସବ ଦର୍ଶନ,
ଅଶପୃରେ ଉତ୍ସ ଭୋଳ ଅପସନ ।
ଚିର ହିମ ସିତ ଧ୍ୟାନର ଶିଖରେ,
ଅନନ୍ତ ଅମରେ ମେଘମଣ୍ଡପରେ,
ସାଜନ୍ତି ଦେଖିବା ଇଚ୍ଛାରେ ଉତ୍ସବ,
ମର୍ତ୍ତ୍ୟ-ମଣିବାଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ କରବ ।
ନର୍ମଦା, କାବେରୀ, ଗଙ୍ଗା, ଗୋଦାବରୀ,
ଚଣ୍ଡୋପୂଲା ଅବ ନଦୀକୁଳେଏହି,
ଡାକୁଛନ୍ତି ଅନନ୍ତର କଳକଳେ,
ବନେ ବନ ଗଜଦମ୍ଭଭ ବଢେଲେ ।
ସ୍ପୃହା-ମୁକ୍ତଶ ସବ୍ୟ କର୍ମ୍ୟ ଭାବ ନନ୍ଦ,
ନନ୍ଦ ଉତ୍ସବ ଲୁଠ ନେ ଲୁଠ ନେ ।
ପୁଷ୍ପର ଚାଲିକା ହୋଇ ପୁଲକର,
ଗାଉଛନ୍ତି ନବ ଆଗମନୀ ଗୀତ ।
ଗାଏ ମହୋଦଧି ଗାଏ ରତ୍ନାକର,
ନାଚ ନାଚ ଉଠେ ଘୋଳ ହର-ହର ।
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ପାଇଛି ଅଛିବା ସକାଶେ,
ଭ୍ରମନ୍ତି ସପ୍ତର୍ଷି ଉତ୍ତର ଆକାଶେ ।
ସ୍ୱାଗତ ଶ୍ଳୋ ଦେବ ଶ୍ଳୋ ଦେବ ରଟଲେ
ଏ ସ୍ୱରଭଧର ପୁଣ୍ୟପୁଣ୍ୟ ଫଳେ ।

କରବ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁଗଣ ଦର୍ଶନ,
ଯୋଗ ହେବ ଅଛା ମଣିରେ କାଞ୍ଚନ ।
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରୁ ତୁମ୍ଭ ଯୁଗଳଙ୍କୁ ପାଇ,
ଦୁଃଖ-ନିଶୀ ତାର ଖରେ ଯିବ ପାହି ।
ବାଞ୍ଛଅଛୁ ମନେ ଦୃଢ଼େ ଏ ଭରସା,
ସାର୍ଥକ ସାର୍ଥକ ତାହା ମହାଯଶା ।

ଆବାହନ ।

(ଭାରତସମ୍ରାଟ ପଞ୍ଚମଜର୍ଜ୍ଜ ଓ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀମେରିଙ୍କ ଭାରତ ଶୁଭାଗମନୋପଲକ୍ଷେ)

ଆସ ହେ ସମ୍ରାଟ ପଞ୍ଚମ—
  ଜର୍ଜ୍ଜ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ମେରି,
ତବ ପୁଣ୍ୟ ନାମେ ଭାରତେ
  ବାଜେ ମଙ୍ଗଳ ଭେରୀ।
ଧନ୍ୟ ଧରାଧନ୍ୟ ତୁମ୍ଭର
  ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ନୀତି,
ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦୟା ପ୍ରୀତି ଉଦାରତା
  ସତ୍ୟ ଯା'ମୂଳ ଭିତ୍ତି ।
ତୁମ୍ଭ ସୁପାଳନେ ଭାରତେ
  ନାହିଁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଭୟ,
ଦମି ଯାଉଅଛି ମଡ଼କ
  ଦୁଷ୍ଟ କିଷ୍ୟ ଅନୟ ।
ତୁମ୍ଭ ରାଜ୍ୟ ଗ୍ରାମ୍ୟେ ପ୍ରଜାଏ
  ଭୋଗୁଅଛନ୍ତି ସୁଖ,
ଦର୍ଶନାଶେ ସର୍ବେ ଉତ୍ସୁକ
  ତବ ସୌମ୍ୟଶ୍ରୀମୁଖ

କଳ୍ପତରୁ ଭୁଲେ ତୁମ୍ଭକୁ
ଅହା ଉଭ ସ୍ୱରଗ,
କାନ୍ତ-ଲମ୍ବା ନଲେ ଅଞ୍ଚଳ
ଦେଳି ହେଉ ନୂପର ।
ଶୁଭେ ଅବରତ ସଙ୍କାଣୀ
ସଙ୍କ ମଙ୍ଗଳାଳୟ,
କରଗଲେ ଭବ ଅଗମ-
ପଥେ ମଙ୍ଗଳମୟ ।
ଆସ ଦେବ ଦେବ ଯୁଗଳ
ଆସ ଆସ ବନ୍ଦନେ,
ହର୍ଷ-ପାରଜାତ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଚ
ଏ ସ୍ୱରଗ-ନନ୍ଦନେ ।
ନଷ୍ଟିଲ ଭୁବନ କାରଣ
ସ୍ରଷ୍ଟା ହେ ପରାତ୍ପର,
ସଙ୍ଗ ଶୁଭେ ଅଣ ସ୍ୱରରେ
ପଞ୍ଚମୀ ସ୍ୱରେଶ୍ୱର ।
ଘର୍ଷ ହେଉ ତାଙ୍କ ଶ୍ୱାସରେ
ଦନ ମାସ ସମାନ,
ମାସ ହେଉ ବର୍ଷ, ବର୍ଷକ
ହେଉ ଯୁଗ ପ୍ରମାଣ ।

ଦେବ ବର୍ଷ କ୍ରମେ ଆସନ୍ତୁ
ଏକବର୍ଷ ହେଁ ଛିଡ଼,
ଗାଉ ଏ ଅନର୍ଗ ଶୁନନେ
ତାଙ୍କ ସୁଯଶଗୀତ ।

ମଙ୍ଗଳ ସଙ୍ଗୀତ ।

(ମହାମାନ୍ୟ ଭାରତସମ୍ରାଟ ପଞ୍ଚମଜର୍ଜ୍ଜଙ୍କ ଶୁଭାଭିଷେକ ଉପଲକ୍ଷେ ରଚିତ ହୋଇ ପ୍ରାଥମିକ ଇସ୍କୁଲର ବଭଲ ସ୍ଥାନର ବାଳକ ଓ ବାଳିକା-ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୀତ ହୋଇଥିଲା ।)

(୧)

ସମ୍ରାଟ ଅଗ୍ରଣୀ ଦୟା କ୍ଷମା ଖଣି
ବ୍ରିଟନହୃଦୟ-କୌସ୍ତୁଭ ମଣି,
ତାହାଙ୍କୁ ଜେ ସର ସାଗର କେଶରୀ
ଭୂମେ ଯାଙ୍କ ପାଦେ ଲୋଟେ ଲୋଟଣୀ ।୧
ହସ୍ତିନାରେ ଆଜ ଅଛନ୍ତି ବସିକ
ସେ ପଞ୍ଚମଜର୍ଜ୍ଜ ମହିଷୀ ସହ,
ମୁକୁଟ ଧାରଣ- କରିବା କାରଣ
ଲାଗିଛି ଉତ୍ସବ ଅବନ୍ଦବଦ ।୨।
ତା ଅନୁରାଗେ ସକଳସ୍ଥାନେ
ଦେଉଛନ୍ତି ଯୋଗ ନୃପତିଗଣ,
ସମ୍ରାଟ ଉପାଧି ସହ ସଜଗାଦ
କରିବେ ତାହାଙ୍କୁ ହର୍ଷେ ଅର୍ପଣ ।୩।

ଦ୍ୱୀର ଚରଣାବ୍ଜ   ଶାସନ୍ତୁ ପୃଥ୍ୱୀ
ସମ୍ରାଟ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଭବେ ଅମର,
କ୍ରୌମୟୀ ରୂପେ   ଶାଢ଼ିରଙ୍କ ପାପେ
ମାଗ ମାଗ ଭାଇ ସଦା ଏ ବର । ୪ ।

---

(୨)

ମାହେନ୍ଦ୍ର ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ପ୍ରଭାତ
ଗତ ଶୁଭ ରଜନୀ,
ଭସାଇଲା ହର୍ଷ-ପ୍ରବାହେ
ଅହା ଅର୍ଦ୍ଧ ଅବନୀ।
କମଳା ଅମରରେ ଯେସନ
ଇନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗେ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ,
ଅଭିଷିକ୍ତ ଅଜ ହସ୍ତିନା-
ପୁରେ ତୁମନ୍ତ ରାଣୀ।
ଏ ନୟନ ଦୃଶ୍ୟ ଦର୍ଶନେ
ଅଜ ସ୍ୱର୍ଗମଣ୍ଡ,
ହୃଦୟ ନବୀନ ଅନନ୍ଦେ
ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ବହୁ।

ଅନ୍ଧାଷ ପାଗଳ ଦେଉଛ
ଭୋଗ ସେ ନବ ହର୍ଷେ,
ବୋଲେ ଭ୍ରମଣି ସଜଳେ
ଧର ସେହ ଆଦର୍ଶେ ।

---

(୩)

ନବଛନ୍ଦେ ଗାଅ ଗଜାପଣୀବର୍ଣ୍ଣିତା,
ସାର୍ଥକ ହୋଇବ ତର ଜଡ଼ିରସନା । ପଦ ।

ତାଙ୍କ ଶୁଭ ଅଭିଷେକେ   ମାଇ ପ୍ରେମ ଅଭିରେକେ
କର ହେ ଶାହାଙ୍କୁ ପ୍ରୀତିଭରରେ ଅର୍ଚ୍ଚନା ।୧।
ତାଙ୍କ ସ୍ନେହ ଦୟା ସ୍ମର   ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତି ହୃଦେ ଧର
କରବା ତାଙ୍କର ତର ଶୁଭ କାମନା ।୨।
ତାଙ୍କ ନର୍ଦ୍ଦେଶ ଶାସନେ   ଘୁଞ୍ଚୋଇଛନ୍ତି ପ୍ରଜା ଜନେ
ହୋଇଛୁ ଦୂର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ-ରଷ୍ଟ ଗର୍ଜନା ।୩।
କହେ ଭ୍ରମଣି ଶାଲେ   ବାହୁ ଟୋଳ ତୃପ୍ତ ହେବେ
କର ପ୍ରଜା ପଣୀଙ୍କର ଜୟ ଘୋଷଣା ।୪।

—:O-※-O:—

(୪)

ଗାଅ ଗାଅ ସର୍ବେ ଗାଅ ମହାନନ୍ଦେ
ବଜାଇ ସ୍ୱଦେଶ-ଭେରୀ,
ଜୟ ଜୟ ଜୟ ମହାରାଜା ଜର୍ଜ
ଜୟ ମହାରାଣୀ ମେରୀ ।
ତାଙ୍କ ଛତ୍ରତଳେ ଅଛନ୍ତି ସକଳେ
ଅମ୍ଭେମାନେ ସୁଖୁଣଲେ,
ଲୁଗ୍ନ ଅବଳୀ ଦେବା ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି
ତାହାଙ୍କ ପଦ କମଳେ ।
ଅନନ୍ତ-ଚନ୍ଦନ କର ବଲେପନ
ଭକତି-ତୁଳସୀଦଳେ,
ସ୍ତୁତି ଗହିଁବାର ପ୍ରୀତି-ଉପହାର
ଲମ୍ଭାଇବା ତାଙ୍କ ତଳେ ।
ଶ୍ରଦ୍ଧା କୃତଜ୍ଞତା ଗୌରବ ମମତା
ସଙ୍ଗେ ନିଷ୍ଠା ଅନୁରକ୍ତି,
କ୍ରୋମତି କରେ ବାଳକେ ଶୁଣ ହେ
ପ୍ରଦର୍ଶିଅ ରାଜଭକ୍ତି ।

ଅଭିନନ୍ଦନ ।

(ରାଜ ପ୍ରତିନିଧି ସାର ଚାର୍ଲ୍ସ ବେଲ୍ ମହୋ-
ଦୟଙ୍କ ଉତ୍କଳ ଶୁଭାଗମନୋପଲକ୍ଷେ)

ସ୍ୱାଗତ ହେ ଦେବ ରାଜ ପ୍ରତିନିଧି,
ଯାହାଙ୍କ-ଉତ୍କଳ ନବ ସୌଭାଗ୍ୟନିଧି ।
ଉଦାର ହୃଦୟ ବେଲି ମହୋଦୟ,
ମାନବଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ସାଧୁ ସଦାଶୟ ।
କର ଭୂପବର ସସ୍ନେହେ ଗ୍ରହଣ,
ଘେନ ଉତ୍କଳର ଶ୍ରଦ୍ଧାଭିନନ୍ଦନ ।
ତୀର୍ଥପୂତ ଦେବଧାମ ଏ ଉତ୍କଳ,
ଭାରତ-ମାନସ-ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ଶତଦଳ ।
ଭାଗ୍ୟ ଦୋଷେ ସିନା ଏବେ ଅନୁନ୍ନତା,
ମାତ୍ର ପୂର୍ବ କାଳେ ବାଣୀ କମଳତା ।
ଅଭାଗ୍ୟୀ ସେ ଲଭି ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ସଦୟ,
ହେବ ତୁମ୍ଭେ ତା' ଉନ୍ନତି ଉପାୟ ।
ପ୍ରାଣ ବଞ୍ଚାଇ ପଣେ ତୁମ୍ଭେ ତାର,
ଗଢ଼ିଦିଅ ନବ ସୌଭାଗ୍ୟ ଆଗାର ।

ନବ ରାଜପଣ ପରେଶେ ପ୍ରତ୍ୟୁଷେ,
ଶୁଭମସ୍ତୁ ସଦା ଦେଉ ଦେଶ ପକ୍ଷେ ।
ଦୋଳ ଲୁମ୍ବେ ତର ସ୍ପୃଷ୍ଟ ଦର୍ଶିକା,
ପାଳ ତୁଷ୍ଟ ମନେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପୃଥ୍ୱୀ ।
ଏ ପ୍ରାର୍ଥନା ନବ ଭକ୍ତ ପ୍ରଜାଗଣେ,
କରୁଅଛନ୍ତି ସର୍ବେ ଶ୍ରୀହର ଚରଣେ ।

ଗଞ୍ଜାମ ମାତାର ଆଶୀର୍ବାଣୀ ।

(ଦେଶ ମିଶ୍ରଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ସମ୍ପର୍କେ ଲିଖିତ)

ଜନନୀ ଗଞ୍ଜାମ ମାତା କହେ ପୁତ୍ରଗଣେ,
ସନ୍ତୋଷ-ଆନନ୍ଦ-ସୁଖ-ଗଦ୍ଗଦ ବଚନେ ।
ଧନ୍ୟ ପୁତ୍ରବରେ ଧନ୍ୟ ମାତୃଭକ୍ତି ତବ,
ଯାହାରେ ତା' ହୃଦେ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ଆଶା ନବ ନବ ।
ବହୁତ କାଳବଶେ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ମୋହର,
ହୋଇଅଛୁ ମସ୍ତକରୁ ଶରୀର ଅନ୍ତର ।
ସେଦିନୁ ଭୋଗୁଅଛି ମୁହିଁ ଯେ ଘୋର ଯନ୍ତ୍ରଣା,
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ଭଗବାନେ ଏକା ତାହା ଜଣା ।
ସେ ଭୀଷଣ ବ୍ୟଥା ମୋର ହୃଦୟ ଆଧାରେ,
ଜଣାଉଛ ମାତୃ ଦୁଃଖ ସର୍ବେ ରାଜଦ୍ୱାରେ ।
କର କେତେ ସ୍ଥାନେ ସଭା ସମିତି ଗଠନ,
ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ କରୁଛ ମୋ ଦୁର୍ଗତି ଗାୟନ ।
ସତ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ପଦେ ପଡ଼ିଲେ ଦଳଟେ,
ନିବେଦୁଛ ଦୁଃଖ ମୋର ବହଳ ହୃଦୟେ ।
ଜଣାଅ ଜଣାଅ ସବୁଜନ ଶନ୍ତ ଚନ୍ତ,
ଟଳିବ ନିଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କ କୃପା-ସିଂହାସନ ।

ସାଧନା ଅଧ୍ୟବସାୟେ ଦୃଢ଼ ଚିନ୍ତା ସ୍ଥଳେ,
ସଫଳତାର ସିଦ୍ଧି ସିନା ବଳେ ବଳେ ମିଳେ ।
ଜଗତେ ଭ୍ରମର ବାର୍ତ୍ତା ସଫଳ ଚିରୀଷ,
ଚେଲକାସୀ ତୁଅ ସର୍ବେ ମୋର ଏ ଆଶୀଷ ।

ପ୍ରକୃତି ପୁରୁଷ ସମର ।

ଉଠେ ବାସ ସମ ନିଦାଘ ମଧ୍ୟାହ୍ନ
ଆତ୍ମମଣ୍ଡେ ବସୁନ୍ଧରା,
ସୂର୍ଯ୍ୟ ନିଦାଘାସ୍ତ୍ର ସଙ୍କଟପକ୍ଷେ ଫେଲ୍ଲା
ଅସହ୍ୟ ପ୍ରଖର ଶର ।
ଦେବ ଖରକର ଦୋଇ ଖରକର
ବର୍ଷିଲେ ଅନଳ କଣା,
ଗରଳ ଉଦ୍‌ଗାରି ଜଟେ କି ବାସୁକି
ବିସ୍ତାରି ସହସ୍ର ଫଣା ।
ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପାବକ ପ୍ରବାହ ପରଶେ
ବହୁ ଉଷ୍ଣ ପବମାନ,
କ୍ଷୀଣ ଶୋଷଣେ ଶୋଷି ପକାଇଲା
ସର୍ବପ୍ରାଣୀ ପିଣ୍ଡୁଁ ପ୍ରାଣ ।
ଦକ୍ଷିଣ ଅମ୍ବୁରୁ ଅନ୍ତର ଦେବାରୁ
ଜଳ-ପ୍ରଦୀପ ସମ୍ବାଦ,
ଦକ୍ଷିଣାଶା-ବଧୂ ଛାଡୁଅଛୁ କିନା
ଧବଳ-ପ୍ରଶସ୍ତ-ଶ୍ୱାସ ।
ଅଶାର ଛଳନା— ଜପନ୍ତି ବଧାଉଁ
ମୟୂଖମାଳୀ-ମସ୍ତଚଳା,

ଖେଳନ୍ତି ଶୈବଳେ   କେଦାରେ ପ୍ରାନ୍ତରେ
ବନ୍ଧ୍ୟାର ମୋହ-ପକ୍ଷିକା ।
ନଦୀର-ବକ୍ଷର   ବକ୍ଷୁ ଅନୁକ୍ଷା—
ମାନସେ ବହଗଣ୍ଡି,
ଧୀବର ଜାଲ   ପଶ ଅନ୍ତସ୍ତଳେ
ଲୁଚନ୍ତି ଲହରୀ ରସ୍ତ ।
ହୁକାର ଦୃଷ୍ଟାରେ   ଶୁଣୁବଣ୍ଣ ସଙ୍ଗେ
ବସିଛନ୍ତି ମେଳ ଚାହିଁ,
ଧାଉନ୍ତି ବ ଯେ ଏ   ସ୍ତପଷ୍ଟ ସମସ୍ତ
ମୁହୂର୍ତ୍ତାକେ ବେଗେ ଗଛ ।
ସର୍ବାଙ୍ଗ ଶଙ୍ଖରେ   ମର୍ମାନ୍ତିକ କ୍ଳେଶେ
ପଶୁଏ ଅଛ ଅଭବ,
ଗଛମୂଳେ ଯୋଉ   କେ ଦୁଏ ଧବେଳ
କେହି ବା ବେମଣ୍ଡେ ରବ ।
ଭ ଗାଛ ପଡଙ୍ଗା   ବଟ ବହଙ୍ଗମ
ଭ ଅବା ପକ୍ଷୁ ଗାଜବ,
ନଦୀର ମଧ୍ୟାହ୍ନ   କଠୋର ଶାସନେ
ସହଲେ ମହାଲୀଳକ ।
ଥରେ ଥରେ କେବେ   ବାଜି ଉଠୁ ଅଛି
ଲୁବଣ-ବଂଶ-ଡାଗଣ

କାହିଁ ଅଦେଶେ ସେ   କୁମ୍ଭିଁ ବୃକ୍ଷାନ୍ତରେ
କେ ଜାଣି ନବ ପଲ୍ଲବୀ ।
ଦୂରେ ଶୁଭୁଅଛି   କୁହୁରୁ କୁମାର
ବକର୍ଟ ଲୁଣ୍ଠନ ସ୍ୱର,
ସେ ସଙ୍କେତ ଶୁଣି   ତା ସହଧର୍ମିଣୀ
ଦେଉଛି ପ୍ରତି ଉତ୍ତର ।
ଶାଖୀ ଶାଖେ ଶିଖୀ   ଶିଖା ତୋଳି ଅହା
ହୋଇ କେତେ ବ୍ୟାକୁଳିତ,
କଲେ ସମାଲାପ   ଉଚ୍ଚେ ସଡ୍ଜସ୍ୱରେ
ମଧ୍ୟାହ୍ନ କଷଣ-ଶୀର ।
ଏ ବଣମଳାଲେ   ସଙ୍ଗେ ମୁଣ୍ଡ, ମାଝ
ଦ୍ୱିଗୁଣ ହୁଅନ୍ତି କମଳ,
ସାଧୁ ଅଗ୍ନି ଶିଖା   ଭବ ଦାବେ ଦହ
ଅଷ୍ଟବେ ହୁଏ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।
କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବେଳ   ଗଡ଼ନ୍ତେ ନଇଳ
ହେଲା ଶିତ୍ର, ବାୟୁ ଧୀର,
ଯୌବନାନ୍ତେ ଯଥା   ଦମୟନ୍ତି ଅଟେ
ଅଟେ ଉନ୍ମୃଦ୍ଭଳାପ ।
ସନ୍ତାପିତ ଜାତେ   ଲଭିଲେ ଆଶ୍ୱାସ
ନ ହୋଇ ସ୍ୱର୍ଗେ ଗନ୍ତାସ୍ତୁ,

ହୃଷ୍ଟ କଣ୍ଠ୍ୟ-ବ୍ୟାଧ-   ଅବଶ ଅଙ୍ଗେ ତ
ସଞ୍ଚରିଲା ପ୍ରାଣବାୟୁ ।
ଏ ସମୟେ ବହୁ   ମହାପୂର୍ଣ୍ଣିବାତ
ବହିଲା ବୃକ୍ଷେ ପ୍ରମାଦ,
ଝିଙ୍କିଲା ଦବା ସେ   ଧର ଧରଣେଶ
କରନ୍ତି ଭା ସବୁ ବାଦ ।
ଘୁଲୁ ଅଘାତର   କାଳ ବ୍ୟାଳ ପ୍ରାସୁ
ଘରେଘେ ଜଳ ଗର୍ଜ୍ଜନ,
ଦଣ୍ଡକ ମଧ୍ୟରେ   ଛୁଟ ଉଟ ଜଳ
ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟକୁବୁଷଣ ।
ସ୍ତରେ ସ୍ତରେ ଉଠି   ଅଛାଦଲେ ନଭେ
ବୃତ୍ରବାଞ୍ଛ ଘନବୃନ୍ଦ,
ପଶ ଲଭ ପୁଣି   ଅବା ଗିରିଶ୍ରେଣୀ
ଉଡ଼ିଲେ ଆକାଶେ ଅନ୍ଧ ।
ଶ୍ରବଣ-ଦବକ-   କଦାସି ଗର୍ଜିତ
· ଘନ ହେଲା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ,
ଦମ୍ଭୋଳି-ନିକ୍ଷେପି   ଦମ୍ଭୋଳ ନିକ୍ଷେପି
ଛେଦିଲେ କି ଗାଙ୍କ ପକ୍ଷ ।
ସେ ଅପାରେ ଅବା   ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ
ଉଲ୍କାପିଣ୍ଡମାନ ଅଉଲେ

ଫୁଲଡଲ୍ଲ ।

ହରହା ଛଳରେ   ଘଣି ଘୃଣି ଖସି
ପଞ୍ଚୁଛନ୍ତି ଅସି ଗଲେ ।
କ୍ଷୁଦ୍ର ଦାବାନଳ   ସ୍ଥାପ୍ୟ ଉଦ୍ଭ୍ରନ୍ତ
ଉଦ୍ଧୃତ ସ୍ପର୍ଶରେ ଜଳ,
ଲୁଣ୍ଠିଲେ ଗିରଏ   ଯୋଗ୍ୟଫଳ, ରଣ
ତେଜସ୍ବୀ ସହିତେ ଦଳ ।
ଦେ ଜାଣ କପାଇଁ   ଅକ୍ରୋଧ ସ୍ଥକାଣି
ଧନୁ ପରେ ସୁଜାଣୀଇ,
ଜଳଧାର ବ୍ୟାଜେ   ଅନର୍ଗଳ ବୃଷ୍ଟି
ହେଲ ଗମ୍ଭୀରର ଘୋର ।
ସେ ସହଳ ବାଣ   ଟିକ ଧନୁ ଦେଖୀ
ରକ୍ଷିଲେ ପୂର ଉଦର,
କିଳଖିଲେ ଯଥା   ବଳେ ପାର୍ଥ ବାଣ
ଜଗଦରୂପୀ ଧଙ୍କର ।
ସ୍ମୃତ୍ମ ସ୍ବରୂପୀ   ସ୍ବରୂପୋତ୍ତମଙ୍କ
ଅଂଶ ମଘବା ନିଷ୍ଠସ୍ତ,
ସ୍ବକୃତ ସ୍ବରୂଷ   ଏ ଘୋର ସଂଗ୍ରାମେ
ସ୍ବକୃତର ହେଲା ଜୟ ।

ସୀତା ।

ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣମୟି ଯାଁରେ ପ୍ରକୃତ ଜନନ,
ବାଲ୍ମୀକି କାବ୍ୟ-ସ୍ୱର୍ଗ-ସୃଷ୍ଟ ସନାତନ ।
ଅଦ୍ଭୁତ କରୁଣ-ରସ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ବୈଭବରେ,
ପ୍ରଦର୍ଶିଲ ଜଗତର ସ୍ତ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ର ଜଗତେ ।
ସଖୀରୂପ ଶୁଦ୍ଧ ତେଜ ହେଲ ପ୍ରଜ୍ୱଳନ,
ଯେ ତେଜେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଛି ଅଦ୍ୟାପି ଭାରତ ।
ଆଦର୍ଶ ଜନନୀ ତୁମ୍ଭେ ଆଦର୍ଶ ଗୃହିଣୀ,
ପୂତ ପାତିବ୍ରତ୍ୟାଶ୍ରମ-ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ତପସ୍ୱିନୀ ।
ପତିପଦ ସେବା-ଯଜ୍ଞେ ପ୍ରାଣ ଯାଜ୍ଞିକା,
ରଖିଲ ସତୀତ୍ୱ-ଗୌରବ ସ୍ୱଧର୍ମ ସାକ୍ଷୀ ।
ସହିଷ୍ଣୁତା ଶକ୍ତି ତବ ଲଲନା-ଭୂଷଣ,
ଭୂଲିବା କହିଁରେ ତୁମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭ ମାତା ସହ ।
ଜନ୍ମୁତ୍ର ଯାବତଶାସ୍ତ୍ର କୈକେୟୀଙ୍କ ପ୍ରତି,
ପ୍ରଦାନିଲ ସ୍ନେହ ଦେବ ଅତୁଳ ଭକତ ।
ମାତ ସେବୁ ଦର୍ଶା ବହୁ ସ୍ନେହ ଜଳମଧ୍ୟେ,
ଦେଲେ ଅମଙ୍ଗଳ ହେତୁ ଅହୋ କ ଜର୍ଦ୍ଦେ ।
ତୋଗ ଏ ଅଜାର ଜୟ ମୂଢେରୁ ହଟଥା,
ମାତ ମୂର୍ଖ ଦ୍ୱିଜେ ଦଣ୍ଡେ କ ଅକ୍ଷୟ କଥା ।

ନ ଗଣି ବିପଦ ଭଦ୍ର ସ୍ୱାମିସେବା ପାଇଁ,
ଭ୍ରମିଲ ମୈଥିଳି, କଷ୍ଟେ ଘୋରବନେ ଯାଇ ।
ଦେବରେ କୁମାରତୁଲ୍ୟ ମଣୁଥିଲ ସତି,
ଆଦର୍ଶ ରମଣୀ-ରାଜ୍ୟେ ତୁମ୍ଭେ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ।
ଔଦାର୍ଯ୍ୟ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଭୂଷଣର,
ଅଗର୍ବସମ୍ଭବେ । ତୁମ୍ଭେ ଅଯତ୍ନ ଆକର ।
ମନୋହର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତବ ଦୁରାତ୍ମା ରାବଣ,
ପଞ୍ଚବଟୀ ବନ ତଳୁ ତୁମ୍ଭକୁ ହରଣ ।
ରଖିଲା ସିନ୍ଧୁମେଖଳା-ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସିଂହଳେ,
ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷା ଦୁର୍ମୁଖୀ ଚେଟୀ ଘେରର ମଧ୍ୟରେ ।
ସେ ସଙ୍କଟକାଳେ ଭଲେ ନୋହି ବିଚଳିତା,
ରହିଲ ଅଚଳ ପ୍ରାୟ ଅଟଳ ଗୋ ସୀତା ।
ତବ ଦେବରଙ୍କ ବଳେ ଜୀବନ ନିର୍ଭର,
ହେଲ ତାହିଁ ବାରତାର ବିପଦେ କାତର ।
କଲା କେତେ ସ୍ତୁତି, ସ୍ତୁତିପଟୁ ଦଶାନନ,
ଅବଶେଷେ କଲା କ୍ଷୁଣ୍ଣ ଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ।
ମାତ୍ର ନ ପାରିଲା କରି ତୁମ୍ଭ ମନ ବଶ,
ରମଣୀ କୋମଳ ପ୍ରାଣେ ଧନ୍ୟ ଏ ସାହସ ।
ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହେଲେ ଲଙ୍କା ସ୍ତମ୍ଭ ବାରମ୍ବାର,
ନରକ୍ତି ରେ କରେ ଯେବେ ରାବଣେ ପ୍ରହାର,

ତହିଁରେ ସଂସ୍ଥାପିତ ଅବା ସ୍ଥିତ ବହୁ ମତେ,
ପୂର୍ଣ୍ଣେ କି ଜନମନ ଭବଅଦର୍ଶନେ ?
ସ୍ୱାର୍ଥ ନିରକ୍ଷିଲ ଯିବେ ଏ ମାତ୍ର ବଚନ,
ବର୍ତ୍ତମାନ ଠାରୁ ଶ୍ଳାଘ୍ୟ ଯତ୍ନ ଅଚରଣ ।
ତେଣୁ ସିନା ଯତ୍ନ ଦଳ ଦଶାନନ ବୋଧ,
ଦୃଷ୍ଟିକଲୁକର୍ମେ ଭାଉ ନ ବହୁଣ ବେଗ ।
ମାତ ନ ଯମିଲୁ ତବ ପାତିବ୍ରତ୍ୟ ଧର୍ମ,
ପ୍ରଦାନିଲା ପ୍ରତିଫଳ ତଥା, ଯଥା କର୍ମ ।
ସତୀଧର୍ମ-ବ୍ରତ୍ତଦୈବ ନିସ୍ପୃହ ରୂପରେ,
ପେଷିଲୁ ସବଧେ ଉକ୍ଷେ ଧମନନଗରେ ।
ସ୍ଥାପିବକଣୁକା ତୁମ୍ଭେ ସଦା ଶୁଦ୍ଧମତି,
ତବ ଲୁର ଅଶ୍ୱଦେଖି ଯଥା ସ୍ୱାରଥୀ ।
ନିର୍ମଳ ଚରଣେ ତବ ହୋଇ ସନ୍ନିଧାନ,
ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ସ୍ୱମ କଲେ ଅଗ୍ନିଦାନ ।
ଦେବାଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତ ଦେବ ମଣି ସେ ଅଦେଶ,
ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଅନଳକୁଣ୍ଡେ କଲ ଗୋ ପ୍ରବେଶ ।
ଅକ୍ଷର ଶକ୍ଷରେ ତହିଁ ସୁଅକ୍ଷେ ଉଦ୍ଧୃତ,
ସେ ଅଦ୍ଭୁତ ଦୃଶ୍ୟେ ହେଲେ ଅମରେ ସ୍ତମ୍ଭିତ
ଅଗ୍ନିଦେବ ଶୁଦ୍ଧ ତବେ କଲେ ଘୋଷଣାର,
ମାଣ୍ଡ କୁମ୍ଭରେ ସେହୁ ଦେଇ ଶୁଦ୍ଧତର ।

ସ୍ୱର୍ଗର ଈଶ୍ୱର ତବ ଆସି ଦେବ ଦେହେ,
ପ୍ରଶଂସି ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ବହୁ ଆଶିଷିଲେ ସ୍ନେହେ ।
ମିଥ୍ୟା ଲୋକଅପବାଦେ କୌଶଲ୍ୟାନନ୍ଦନ,
ଦହିଲେ କଠୋର ଦଣ୍ଡ ବନବାସନ ।
ଅଦୋଷେ ଦଣ୍ଡିଲେ ପତି କୋହଲ ବଚନା,
ଶୁଣିବେ କି ଏ ସୁମତି ସ୍ତ୍ରୀରତ୍ନଲଳନା ।
ରମଣୀ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଥିଲା ଯେ ଦେଶ ବିଖ୍ୟାତ,
ହୋଇଛି ସେ ଦେଶ ଏବେ ଅଧୋଗତି ଗତ
ଯେ ଦେଶ ରମଣୀଙ୍କର ପବିତ୍ର ଆଖ୍ୟାନ,
ଧରିଅଛି ବକ୍ଷେ ଆର୍ଯ୍ୟ-ସାହିତ୍ୟ ପୁରାଣ ।
ସେ ଦେଶ ରମଣୀକୁଳ ଏବେ ଅଶିକ୍ଷିତା,
ତବ ଜନ୍ମଭୂମେ ଏହା ସମ୍ଭବିଲା ସୀତା ! !
ଯେ ନନ୍ଦନେ ଫୁଟୁଥିଲା ପାରିଜାତ ଫୁଲ,
ଖାଲୁଲି କଂଶୁକା ତହିଁ ହୋଇଛନ୍ତି ଠୁଳ ।
ବହୁଥିଲା ଯେଉଁ ତୀର୍ଥେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ବାହୁଦା,
କପାଳେ ବହୁଛି ତହିଁ ବୈତରଣୀ ନଦୀ । (୧)
ଜତ୍ରର ପାଖରେ ଦେଖ, ରହିଅଛି ଅନ୍ଧା,
ବେଢ଼ିଅଛି କୁସଂସ୍କାର କୁହୁଡ଼ିର ଧନ୍ଦା ।

(୧) ଚତୁର୍ଥ କନ୍ୟା ।

ଭାରତରମଣୀ ପ୍ରାଣେ ତବ ଆବର୍ତ୍ତିବ,
ଜଗାଅ ଜୀବନ ଶାନ୍ତି ଦେଇ ଉବସ୍ତିବ ।
ତବ ଆଶୀର୍ବାଦେ ବନ୍ଧୁ ଚୈତନ୍ୟଅଙ୍ଘ୍ରିଯୁଗ,(୧)
ଫେରଆସୁ ଉତ୍କଳର ଗତ ସୁଖ ଯୁଗ ।

(୧) ଚରଣ ।

ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ ।

ସ୍ୱର୍ଗର ଅମର ତୁମ୍ଭେ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ,
ସାଧନାର ତୀର୍ଥ ତବ ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ପ୍ରବାସ ।
ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗୀ ଆତ୍ମତ୍ୟାଗୀ ଆଦର୍ଶ ହୃଦୟ,
ଜନନୀର ଯୋଗ୍ୟ ପୁତ୍ର ତୁମ୍ଭେ ହେ ନିର୍ଭୟ ।
ଗୌରବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ନିତ୍ୟ ନବୋଦ୍ୟୋଗୀ,
ଦେଶପାଇଁ ହୋଇଥିଲ ତୁମ୍ଭେ କର୍ମଯୋଗୀ ।
ଦେଖାଇଲ ତୁମ ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ ଉତ୍କଳେ,
ସରଳ-ଜୀବନ ତାହା ବରଣଲୁ ବଳେ ।
ଯେ ଅଗାଧ ବିଦ୍ୟା ତୁମ୍ଭେ ଉପାର୍ଜିଲ ଜ୍ଞାନ,
ନୁହେଁ ଏକା ତୁମ୍ଭପାଇଁ ତାହା,-ଦେଶପାଇଁ ।
ନିଜେ ଖାଲି ଆପଣାକୁ ଭାଗ ଭାରତର,
ମାତ୍ର ଉପରର ସିଦ୍ଧ କରେ ଶଶଧର ।
ଆନପକ୍ଷେ ଅନୁକାର୍ଯ୍ୟ ତବ ବଡ଼ପଣ,
ଜନେ ବଡ଼, ଗଢ଼ୁଅଛ ବଡ଼ ପଣପଣ ।
ଜାତୀୟ ଅନୁଷ୍ଠ ତୁମ୍ଭେ ଗଢ଼ୁଛ ନୀରବେ,
ଏ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଯୁଗ କଠୋର ଆହବେ ।
ଦେଶୋନ୍ନତି ହୋଇଅଛି ଜୀବନ-ସାଧନା,
ହୋଇଅଛ କର୍ମ-କ୍ଷେତ୍ରେ କୀର୍ତ୍ତି-ଅର୍ଚ୍ଚନା ।
ଅବଶେଷ ଏ ଗାଉଛି ତବ ଗୁଣଗ୍ରାମ,
ଦେଉଛି ମେଲ୍ଲଣି, ଚେଳ, ଭଲଣେ ପ୍ରଣାମ ।

ଚୁରଙ୍ଗାଣ୍ଡି ।

ଧନ୍ୟ ଚୁରଙ୍ଗାଣ୍ଡି ତୋର କଷ୍ଟର ଜୀବନ,
ସେ ଜଗେ ଅନ୍ୟକୁ ବଢେ ଯେ ଜଗେ ଯବନ ।
ମନୁଷ୍ୟେ ତୋ ସମଧର୍ମୀ ଅଛନ୍ତି ଅନେକ,
ନରକ ନଦିଲ ଏକା ତାଙ୍କ ତର ଭେକ ।
ମହା ସତ୍ୟବାଦୀ ପଣେ ଦେଖାନ୍ତି ଚୁନ୍ଦୁରି,
ସମସ୍ତ ପଡଲେ ପୁଣି ପଡ଼ନ୍ତି ଟେଲଉଛି ।
ଜଗତ ଜୀବ ସେ ଯେବେ ଦୁରମୁହାଁ କର,
ଶୃଙ୍ଗାଳ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ମହାଭକ୍ତିର ।
କେତେବେଳେ ବୋଲୁଥାନ୍ତି ତନ୍ମା ପୀଡଲ
ପରେ ପୁଣି ବୋଲନ୍ତି ସେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଅନଳ ।
କହୁଥାନ୍ତି କଥା ଯେତେ ପ୍ରଭୁ ମନଧର,
ମୂଳପାଦ ପଛେ ପଛେ ପ୍ରଭଧ୍ୱନ ପର ।
ହେଲେହେଁ ତୁ ଚୁରଙ୍ଗାଣ୍ଡି ଏତୁଲ ସେ ତୁଲ,
ଯାଇ ତୁଟେ ସାଧୁ ବୃକ୍ଷ ମଙ୍ଗଳ ବସ୍ତୁଲ ।
ମାତ୍ର ଚୁରଙ୍ଗାଣ୍ଡି ଯେତେ ମାନବ ସମାଜେ,
ଜୁହାର ଜୁହାର ଦୂରୁ ଜୁହାର ତା କାର୍ଯ୍ୟେ ।
ଚୁରଙ୍ଗାଣ୍ଡି କରେ ସ୍ଥିତ, ଅସ୍ଥିର ସକଳେ,
ମାତ୍ର ନର-ଚୁରଙ୍ଗାଣ୍ଡିକୁ ପ୍ରବେ ନାହିଁ ତଳେ ।
ନିର୍ମଳ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଯେତେ କରେ କଳୁଷିତ,
ଅତଏବ ତାକୁ ତର୍କି ରଖିବା ଉଚିତ ।

ନବାବଙ୍କନାତି ।

ବୁଡଲେ ଅତୁଳ ଅମ୍ଭ ବଂଶର ଗୌରବ,
କୁବେର ସମାନ ଥିଲା ବିପୁଳ ବିଭବ,
ଝୁଲୁଥିଲେ ହାତୀଶାଳେ ପଣପଣ ହାତୀ,
କେ ବଡ଼ ଅମ୍ଭଠୁଁ ଅମ୍ଭେ ନବାବଙ୍କ ନାତି ।୧।

ଓଟ ଘୋଡ଼ା ରଥ ସଙ୍ଖ୍ୟା କେ ପାରିବ କଳି,
ଦଳ ଦଳ ଭଲ୍ଲ ଥିଲେ ହୁଅନ୍ତେ ଅର୍ଦ୍ଦଳୀ,
ବହୁ ଦାସ ଦାସୀ ପୁଣି ଅସଂଖ୍ୟ ପଦାତି,
କେ ବଡ଼ ଅମ୍ଭଠୁଁ ଅମ୍ଭେ ନବାବଙ୍କ ନାତି ।୨।

ଥିଲେ ଅମ୍ଭ ବାପ ଅଜା ଗାର୍ଥ ମୂର୍ତ୍ତି ଥିଲ,
ସମାଜରେ ଥିଲା ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବିଶାଳ,
ବଡ଼ ଗର୍ବ ଗାଉଅଛୁଁ ଅମ୍ଭେ ତାଙ୍କ ଖ୍ୟାତି,
କେ ବଡ଼ ଅମ୍ଭଠୁଁ ଅମ୍ଭେ ନାବାବଙ୍କ ନାତି ।୩।

ସଦା ଦେଉଥିଲା ସୁନା ରୂପା ସୁଖ ସ୍ୱପ୍ନ,
ଦରବାରେ ଜଳୁଥିଲା ଝଡୋତ ପଣ୍ଡୁଣ,
ପଡ଼ୁ ନାହିଁ ବେଁ ନାଷ୍ଟବେ ଏବେ ସନ୍ଧ୍ୟାବାତି,
ତେବେ ସୁଦ୍ଧା ବଡ଼ ଅମ୍ଭେ ନବାବଙ୍କ ନାତି ।୪।

ଶୁଖି ଯାଇଅଛୁ ପୂର୍ବ ସୌଭାଗ୍ୟ-ସରସୀ,
ମାର୍ଗରେ ହେଉଛୁ ସତେ ଦଶ ଏକାଦଶୀ,
କଛୁ ନାହିଁ, ଅଛୁ ଜଣ ଅଛୁ ପୁଲ୍ଲଉଭ,
ତେବେ ଯୁବା ବଡ଼ ଅମ୍ଭେ ନବାବଙ୍କ ନାତି ।୫

ଏତେ ବଡ ବଡପଣ ଏତେ ବଡ ନାମ,
କରହିଁ ନ ବଲକିର ଦର ଗୁଣ ନାମ,
ନଷ୍ଟ ହେବ ମାନ ରହିଁ ନଷ୍ଟ ହେବ ଜାତି,
ଦେ ବଡ଼ ଅମ୍ଭଠୁଁ ଅମ୍ଭେ ନବାବଙ୍କ ନାତି ।୬।

କରହିଁ ପଛବେ ପରପାଦେ ହେଁଲଦାନ,
ଘୋଡ଼ାଠାରୁ ପର ପଚ୍ଛେ ଯଥା ପୋଷାଣାନ,
ଅପର ବେତ୍ରଷା ନର ହେବୁଁ କି ଅଜାଡ଼,
ଦେ ବଡ ଅମ୍ଭଠୁଁ ଅମ୍ଭେ ନବାବଙ୍କ ପୋଁଛି ।୭।

ରେଲଗାଡ଼ି ।

୧

ଆସ ପିଲା ଦେଖିବାକୁ ଆସ ଆସ ଭ୍ରାତ,
ଓଡ଼ିଶାକୁ ରେଲଗାଡ଼ି ଆସୁଅଛି ଧାଇଁ,
ଦେଖ ଦେଖ ଦୂରେ ଲକ୍ଷି,   ଆସୁଛି ଅଗ୍ନି ଭକ୍ଷୀ
ଚାହିଁ ଚାଲ ପଛ ଶ୍ରେଣୀ ଅଶ୍ୱ ଗଣ ଚାହିଁ,
ପବନ ଗତିରେ ଶତେ ଆସୁଅଛି ଧାଇଁ ।

୨

ମହା ଉଗ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ସେହୁ ପ୍ରବଳ ଅପାର,
ଜାହା ପଥେ ଧୂମ ସ୍ତମ୍ଭ କରୁଛି ଉଦ୍ଗାର,
ଘୋରଘର୍ଘରନିର୍ଘୋଷେ ପଲକେ ସେ ଧାଇଁ କୋଣେ
ସେନ ବେଗେ ମାଲମତା ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ନର,
ପ୍ରତେ ହୁଏ ଧାଇଁ ଯଥା ସଚଳ ନଗର ।

୩

ଆସ ଆସ ଦେଏ ପିଲ ଥାଉ ଛଡ଼ାବାକୁ,
ଅଣ ଅଣ ଶରେ ଅଣ ଗାଡ଼ି ର ସଜାଡ଼,
ବାଙ୍ଗଲ ଟିକଟ ଦେଖା   ଭଡ଼ ଭଡ଼ ଅନେକ ଅର୍ଥ
ସବୁର ଟିକଟ କାଟ ଷ୍ଟେସନଯାଉ,
ପଡ଼ିଲେ ଅଶ୍ୱର ଦଅ ଲୋଚନ ଚାହିଁ ।

୧୦

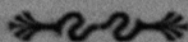
ପ୍ରବଳର ସବୁଠାରେ ପ୍ରତାପ ସମାନ,
କମାନ ବସ୍ତୁ ସେ ବାଛନ୍ତି ଅନ୍ୱେଷଣ,
ଦୁର୍ବଳ ଦୁର୍ଗତି ସଙ୍ଗେ   ଏହା ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର କହେ
ଇତସ୍ତତଃ ଭ୍ରମେ ଯଥା କାକେ ଦୁରଣାନ୍ତି,
ପାଇଲେ ଟିକିଏ ସ୍ଥାନ ବସେ ସୁଣ୍ଡି ଗାଡ଼ି ।

୧୧

ଏ ଗାଡ଼ି ମନୁଷ୍ୟପଣ ନୁହେଁ କଦାଚନ,
ଅଟେ ସତ୍ରୁଭବା ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ ଆଚରଣ,
ଭବେ ବହୁ କର ଦାସ   ଏରୂପେ ଯେ କରେ ବାସ
ତାର ଏ ପାପର ସ୍ତବେ ହୁଣ୍ଡୁ ଦମସ୍ଥାଲ,
କଳଙ୍କପଣର ସେତୁ ଧ୍ୱଜ ତା ବେଶର ।

୧୨

ଥାଉ ସେ କଥାରେ କିଛି ନାହିଁ ପ୍ରୟୋଜନ,
ରହିଲାଣି ରେଳ ଏବେ ଓଡ଼ିଆ ବହନ,
ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟେ ନାହିଁ ଭୁଲି   ରେଳଚଢ଼ା ବଢ଼ୁଛି
ଅସ ଅସ ରେ ଦେଖିବ ଘରେ ଅସଲ,
ଉଡ଼ିଷାକୁ ରେଳଗାଡ଼ି ଆସୁଅଛି ଧାଇଁ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ।

ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଅଭୟଚରଣଙ୍କ ଏମ୍, ଏ, ବି, ଏଲଙ୍କ

ଲୋକାନ୍ତରୋପଲକ୍ଷେ—

ଅହୋ ! କି ଅଶୁଭକ୍ଷଣେ ପାଇଥିଲୁ ଆଜ
ତାଳ ବଜ୍ରବତ୍-ଶୋକ-ସନ୍ତାପଦାୟିନୀ,
ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ, ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ଔଦାର୍ଯ୍ୟ-ଭୂଷଣ,
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ-ମହାମିଳନ-ମନ୍ଦିର
ଉତ୍କଳକେଶାଭରଣ ଭକ୍ତ ଅଭୟମ୍,
ଗଲେ ଛେଡ଼ି ମର୍ତ୍ତ୍ୟଧାମ, ଅକାଳେ ସ୍ୱରଗେ,
ଭସାଇ ଉତ୍କଳେ ଶୋକସିନ୍ଧୁ ହାହାକାରେ,
ହାୟ ମା ଉତ୍କଳ ଭୂମି, କେଉଁ ପାପଫଳେ
ଫଳିଲୁ କପାଳେ ତୋର ଏସନ କୁଫଳ;
ହୋଇ ଭ୍ରଷ୍ଟ ଅପକୃଷ୍ଟ କେଉଁ ଦୁଷ୍ଟଛନ୍ଦ,
କଣ୍ଠଦେଲୁ ହୋମ୍ରିରେ ତୋ' ହୋଇ ଅଧିସ୍ଥିର !
ଗଲେ ତାଳି ବ୍ରଜରାଜ, ଆଜ ଅଭୟଙ୍କ,
ଏହୁପର ଗୋଟି ଗୋଟି ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳମଣି—
ଅମୂଲ୍ୟ ଅତୁଲ୍ୟ, ସୁଉପଭ ତୋ ମୁକୁଟୁଁ
ଅକାଳେ, ଲୁଟୁଛ ହାୟ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରଭବ
ଯାଉଛନ୍ତି ଲୁଚି ଭବ-ଯବନିକାଗରେ ।

ହାସ୍ୟରେ ଦାରୁଣ କାଳ ! ସମସ୍ତ ବୁଝିଣ
ସାଧିଲୁ ନ ଦାତ୍ର ଭୁଲୁ କର୍ତ୍ତସ୍ୱ କର୍ମ ।
ଶିବ ବୋଲେ, ଖଦ୍ଧିକ ଶୁଣି ଦାର୍ଶ୍ୟ ବୋଲ
ନେଲ ପରିକୂଷ ଲବ୍ଧ ପୀଡ଼ାଦେଲ ପରେ ।
ଯାଅ ସ୍ୱଳ ଅଭସମ, ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦେ ବହର—
ଅନନ୍ତ ଅମୃତମୟ-ଅନାମୟ-ଧାମେ;
ହୋଇ ଗଲ ତୁମ୍ଭେ ସ୍ୱଳ, କାଳର ଶାସନେ
ଜଗତ-ଲୋକ-ଲୋଚନ-ଅଗୋଚର ଭୂତ,
କିନ୍ତୁ ତୁମ୍ଭ ଗୁଣ-ସ୍ମୃତି,-ଆଦର୍ଶ-ଆରସି;
ରହୁଁ ଚିର ପ୍ରଭାତମ୍ ଶିବ ବନ୍ଧୁକାଳ ।
ଲିହ୍ଲଳର ଚତୁର୍ଦ୍ଧାଷ, ଚତୁଅଣ୍ଣ ଭେଟି-
ଯୋଗି ଲୀନ ହୁଅ ସ୍ୱଳ ବିଶ୍ୱାତ୍ମା ପଦ୍ମରେ ।

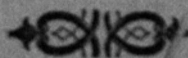

ଉତ୍କଳ-ବିଳାପ ।

ଓଡ଼ିଶାଳର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସ୍କୁଲ ଓ ସାରଦେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ
ଲୋକାନ୍ତରଗମନରେ —

କହେ ସେ ଉତ୍କଳମାତା ସୋତାଶ୍ରୁ ନୟନେ,
ମର୍ମ ବିଦାରକ ମହାକରୁଣ ବଚନେ ।
ହାୟ ଗଲେ କର୍ମବୀର ଶ୍ରୀସାରଦେନ୍ଦ୍ରମ ,
ଓଡ଼ିଆର ମଣ୍ଡପାଳ ସ୍ୱଜାତି ସମ୍ଭ୍ରମ ।
କରଣ ବିବିଧ କାର୍ଯ୍ୟ ବିବିଧ ଦାନେଜ ,
ଜାଣୁଥିଲେ ଲୁପ୍ତସ୍ମୃତି-ସମାଜବନ୍ଧନ ।
ଏକଚିତ୍ତେ ସମାଜକାର୍ଯ୍ୟ ବାଣୀପୂଜା ଆଦେ,
ସାଧୁଥିଲେ ସାଧୁ ନୃପ ଧନେ ମନେ ପ୍ରାଣେ ।
ଅନ୍ନାଲେ ସେ ଲବଧାମୁଁ ସେବିଲେ ବିଦାପ୍ତ,
ବିଶ୍ୱର ଅସ୍ଥାୟୀ ଦେହ ଯୋଗ୍ୟସ୍ଥରେ ନ୍ୟାସ୍ତ ।
ଏ ସମୟେ ଶୁଣାଇଲ ଦେବୀ ବୀଣାପାଣି,
ଉଚ୍ଚାରଲେ ମହାଶୂନ୍ୟେ ଏ ପ୍ରବୋଧ ବାଣୀ,-
କେଉଁ କେଉଁ ଉତ୍କଳଦେବ ! ବୃଥା ମାୟାଭ୍ରମ,
ନାହାନ୍ତି କଦାପି ମର ସେ ବୀର ବିକ୍ରମ ।
ଯାଇଅଛୁ ତାହାଙ୍କର ମାତ୍ର ଦେହାନ୍ତର,
ଏଥିକୁ କପାଇଁ ଏତେ ହେଉଛ କାତର ।

ମୋହର ଯେ ଭକ୍ତି ଦେବ, ନାହିଁ ତା'ସ୍ମରଣ
ତୁମେ ସଦା ବନ୍ଧୁଦେବ କର ସେ ଧାରଣ ।
ଏଇ ଅନାମସ୍ତ ମୋର ସାରସ୍ୱତ କୁଞ୍ଜେ ॥
ତତ୍ତ୍ୱମି ସାଲବନେ ଯାନ୍ତି ଗୁଞ୍ଜରନ୍ତେ ।
ତୁମନ୍ତି ସେ କୁଞ୍ଜେ ହୋଇ ଧରାଧର ଦ୍ୱାର,
କବି-ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ରଞ୍ଜ, ରଥ, ଜଗନ୍ନାଥ ।
ଦୀନକୃଷ୍ଣ, ଅଭିମନ୍ୟୁ ଭକ୍ତଶିରୋମଣି,
ବଳଦେବ ଶସ୍ତ୍ରଳ ସୁଲକ୍ଷଣା-ଖଣି ।
ଅବର ତୁମର ମୁନ୍ଦେ ଦେବ ରାଧାନାଥ,
ଉତ୍କଳଲକ୍ଷ୍ମୀ କୁ ଦେଖୁ ଦେଲେ କୃତାର୍ଥ ।
ଶ୍ରୀଧର ବନେ ଲଭ ଯାହାର ସନ୍ଧେଶ,
ମଣେ ଭରଣ ହୋଇ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅ ଦେଶ ।
କହାନ ବାଧାଇଁ ଦେବ ! ଏଣ ତାର ସୁ,ତ,
କରନ୍ତୁ ଗୋ ସୁରେ ତାର କର୍ମ ଅନୁଭବ ।

ଅଶ୍ରୁପାତ ।

(ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଭକ୍ତକବି ୰ ରାୟ ମଧୁସୂଦନ ରାଓ
ବାହାଦୁରଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣୋପଲକ୍ଷେ)

ଯତ୍ନେ ଜନନୀ ମେଳେ ତାଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳ,
ଲେଖିଲେ ଯେ ତାରକା ଥରେ ଲେଖନୀ ।
ଯେତେ ଉତ୍କଳମାତା-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଧନ,
ଗଲାନ୍ତି ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନ । ୧ ।
ଝୁରିଲେ ଉତ୍କଳମାତା ଉତ୍କଳବାସୀ,
ଲୁଚି ଯାଇଛି ଆହା ମହତି ଆଶା ।
କାହାରେ ଡାକିବେ ଶାନ୍ତ ମଧୁସୂଦନ,
କାବ୍ୟ-କୁସୁମ-ମଧୁ-ମଧୁସୂଦନ । ୨ ।
ସାରସ୍ୱତ ଅଙ୍ଗନେ ମୂର୍ତ୍ତ ମନ୍ଦର,
ତୋଳି ଚଳନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗେ କଳ୍ପତରୁ ;
ସ୍ମୃତି ରହୁ ଯେତେ ଶାନ୍ତିରଥନ,
ଲଭ ତା ହେବେ ଧନ୍ୟ ଉତ୍କଳଜନ । ୩ ।
ଯାଅ ହେ ବାଣୀପୁତ୍ର ବାଣୀଭବନେ,
ସ୍ମୃତି-ପଥେ ଜାଗି ରଥାରୋହଣେ ।
ଅଛନ୍ତି ସାଧନାର ଯେଉଁଠାରେ ଜବ,
କୋମଳ-ସୁକଳ୍ପନା-ସ୍ୱପ୍ନ-ରବ । ୪ ।

ଦଦ୍ଧ ଦଦ୍ଧ ମିଳନେ ବାଣୀ ସାଗର,
ଉଠିବ ମହାସ୍ୱନେ ମହାଝଙ୍କାର।
ବକ୍ଷର ଅଗ୍ନି ତାହା ଲିଭଏ ନଟେ,
ସେ ସୁଧା ଉପଭୋଗ୍ୟ ହେବ ଅମରେ ॥

ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରଭାତରେ ବର୍ଷା ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ ପ୍ରାତେ ମତେ ଶଯ୍ୟାରୁ ଉଠିଣ
ବସିଲି ବାହ୍ୟ ପିଣ୍ଡାରେ,
ଝାଇଁ ଝାଇଁ ହୋଇ ମେଘ କରୁଥିଲୁ
ଗର୍ଜନ ସଙ୍ଗେ ହୁଙ୍କାରେ ।
ସାଇଁ ସାଇଁ ସ୍ୱନେ ବହିଲେ ଶ୍ୱସନ
ଥରୁଅଛୁ ଦେହ ଶୀତରେ,
ବସିଣ ଏକାକୀ ପ୍ରକୃତିର ଶୋଭା
ନିରେଖିଲି ଏକଚିତ୍ତେ ।
ଲାଗିଛୁ ଦଅବା ଧରଣୀସହିତେ
ବାସବର ଘୋର ରଣ,
ଟପଟପ ଗଳ- ପାଏକ ଭୂମିରେ
ଜଳଧାର-ବାଣଗଣ ।
ବେଳେ ବେଳେ ଘନେ ବିଜୁଳି-ହାବେଲୀ
ଉହିଁଟାଏ ଜବସ୍ଥଳୀ,
ବଜ୍ରର ଶବ୍ଦେଁ ସେ ବାଣ ପରଶନେ
ଉଠୁଅଛୁ ଅଗ୍ନିଜଳ ।
ଜଳସ୍ରୋତ ବଖାରେ ଶୋଷିବ ଧାର୍ଯ୍ୟ ବ
ବହେ ପୁଷ୍ପିଦେବା ଦେହୁଁ,

ସର୍ବଂସହା ଦେଖୁଁ   ମରବେ ଏ କଷ୍ଟ
    ସହ୍ୟ କରନ୍ତି କି ଦେହୁ ।
ଜଣନ୍ତୁ ଅଶ୍ରୁଣୀ   ପର ତରୁ ଲତା
    ସ୍ଥାଣୁ କରନ୍ତି ସ୍ୱନ,
ପବନହିଲ୍ଲୋଳେ   ମୃଦୁ ମୃଦୁ ଧ୍ୱନି
    ହେଉଛନ୍ତି କମ୍ପମାନ ।
ମୂର୍ଚ୍ଛ ହଜାଇ ବା   କାହିଁ କରୁଛନ୍ତି
    ପଲ୍ଲୁ କି କହ ବାଣୀ,
ଘୋର ଶୀତେ ତନୁ   ଥରି ଯାଉଅଛୁ
    ଅନୁ ଭୂ କ ଢାଳ ପାଣି ।
ଦାଣ୍ଡେ ଶରଧାରେ   ବହୁଯାଏ ପାଣି
    କର ଲୁହୁଲୁହୁ ପଦ,
କାହିଁ ସୂକ ଗର୍ଦ୍ଧ   ତ୍ରିବେଣୀ କାହିଁକା
    ବସୁଜଣ ପଞ୍ଚନଦ ।
ଲୁହର ଗଡରେ   ହିର ହିର ହୋଇ
    ବହୁଯାଏ ସ୍ରୋତଜାଳ,
ସନ-ଗାରୁଡ଼ଅ   ଶୋଭାନ୍ୱିତ
    ସାଲ ସାଲ ଡାଇନାଳ
ଘୋର ଘନଘଟା   ଲିଖିଅଛୁ କର
    ବକ୍ଷ୍ୟୁ ଥିଲେ ଅଜ୍ଞାନ,

ଦଶନ୍ଧାରଗଣ ଟାଣି ଅଣିଲେ ତ
ଚଳନ୍ତୁ ଅବସ୍ଥାନ ।
ଶାରଦ ନଷ୍ଟନ୍ତୁ ଏଢାଲରେ ସୃଷ୍ଟି
ପ୍ରାତଃଗ୍ୱଶା ପଶିଲୁଲ,
ଶାରବେ ଅଛନ୍ତି ଦୂର୍ବେ ନରେଷି
ବୋଲ ଗୋଲ ଚନ୍ତ୍ରାଲୁଲ ।
ବର୍ଷାନଲେ ବେଳ— ପକ୍ଷ ଭନ୍ତ୍ର ନାଇ
ବୋଇଅଛୁ ସଡ଼ ସଡ଼,
କେବେ ଅବା ଦେବ ଝାଡ଼ ଦେଉଛନ୍ତି
ଚଢ଼ଣା କଲ ଫଡ଼ ଫଡ଼ ।
ସବୁ ପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟେ ପେଟବଢଲଅ
ଅଧିକେ ଅଟଇ କାଉ,
ଉପର ଜ୍ୱାଲାରେ ଅଢ ଅଲୁରେ ସେ
ଚେନ୍ତ୍ରଅଛୁ ସାଉ ସାଉ ।
ହୁମାଲଅ ପାଶେ ଅଧିକେ ଶୋଇଲେ
ମଠୁଅ ଅଫେର୍ମା ଲୋକେ,
ଗାମୁଛା ବୋଢ଼ିଣ ଚିଣ୍ଡାରେ ବସିଲେ
ଚଷିଥିଅ ଲୋକେ ଥୋକେ ।
ଅଦଳ ବରଷା ନୃଅପାଣି ପାଇ
ଅନନେ ବେଳ ନିକଟରେ,

ପଳ ପଳ ପଳ— ଜଣ୍ଟି ଗୀତ ଧ୍ୱନେ
ଗାଇଲେ ଯୌବନସ୍ୱରେ ।
ଦୋହାର ଧରିଲେ ସେ ଗୀତକୁ ପୁଣି
ଗୁଞ୍ଜନ, ନେଳା, ଲାଞ୍ଛନେ,
ମାଉଛନ୍ତି ସିନା ବୃଥା ଏ ଅବୋଧେ
ତୁମେ ଯଶସ୍ତମ୍ଭୀ ସ୍ଥଳେ ।
ଅକାଳ ମେଘ ଏ ଛାଡ଼ିଯିବ ଶରେ
ଦିନମଣି ଉଦେ ହେଲେ,
ଅନ୍ଧ-ବନ୍ଧୁ, ଭଲ ଏ ସୁଖ ସଙ୍ଗୀତ
କାହିଁ ଶୁଣିବ ସେତେବେଳେ ।

ଭାଗ୍ୟ ପ୍ରତି ମନ ।

ଯେତେ ବଡ଼ଲୋକ ଧନ, ମାଗ ଅନ୍ୱେଷିବେ,
ଶୁଣେ କ୍ଷୁଦ୍ର, ଗୃହନ୍ତର ପ୍ରାର୍ଥନା ସଙ୍ଗୀତେ ।
ବଟୋଲଙ୍ଗୀ କୁତୁକୁତୁ ଅଳ ସମାଦରେ,
ଧରେ ପାଗବାଇ ସଦା ବଗାଲବସ୍ତରେ ।
ଅଦ୍ୱାନଙ୍କେ ପାଶେ ଯାଇ ଉବ୍ରୁଙ୍କ ଅଉଲେ,
ପ୍ରଦାନେ ଯେ ପ୍ରଭୁବୁଲ ପ୍ରଭଧ୍ୱନ ଛଲେ ।
ବନ୍ଧୁ ସ୍ୱର୍ଗ ! କେବେ ତୋତେ ଦଳ ମୁଁ ଦର୍ଶିଣୀ
ମାଡ଼ ନଖାଉଲ ଅରେ ତୋହ ମନ ଜଣି ।
ପଣ୍ଡିତ୍ୱ ଅନଲେ ଜେବେ ଅକ୍ଷାରେ ତୋହର,
ସେ ସକଳ କଥା ଫଣ ଶଲ୍କ ଭୁ ପାଶୋରି ।
ଲବେ କ୍ଷୁଦ୍ର, ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଯେ ବଧିରବର,
କି ସ୍ୱଣେ ସେ ବୋଲ୍ଲଉବ ସଂସାରେ ମନ୍ଦର ।
ଉଦ୍ଧତ୍ୟ, ନରଭଣ୍ଡାନ, ଦର୍ପ, ଶିଷ୍ଟାଗ୍ରହ,
ଏହା ବିନା ଶମବାର ହେମ-ଅଳଙ୍କାର ।

ଅକ୍ଷୟତୃତୀୟା ।

ସ୍ୱାଗତ,-ଜଗତର ମହାଦତା ଅଜ
ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା, ଅଜ ଯୁଗ ଆଦ୍ୟଦିନ
ଉପସ୍ଥିତ ପୁଣି, କଷ୍ଟ ଦିନୁ ଅବସ୍ଥିତ
କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର, ଯେଣୁ, ମାତ୍ର ପ୍ରତିବର୍ଷ ଆସି
ଥରେ ଥରେ, ଜନତା ଏ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍‌ବୋଧନ ।
ସେ ଅତୀତ ପୁଣ୍ୟ କଥା, ଆସିଛୁ ବାହୁଡ଼ି,
କେବଳ ଉପାଧି ସେନ, ମାତ୍ର ଆଉ ନାହିଁ
ସେ କାଳର ମହିମିତ ଗୌରବ-ସମ୍ପଦ,
ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ ଗାଡ଼ିକାରେ, ଅବର କାଳର
ସର୍ବଧ୍ୱଂସୀ ସ୍ରୋତେ ପଡ଼ି ରୁଦ୍ର ଝଞ୍ଜାବାତେ
ପ୍ରାପ୍ତ ସେ ଅବସ୍ଥାନ୍ତର, କି ଦୁଃଖ ତାହାର ?
ନାହିଁ ପୂର୍ବ ଅଧିକାର, ପୂର୍ବର ବିଭବ,
ଏବେ ସେ ଉପାଧିବନ୍ତ ସତ୍ତ୍ୱ-ଶୂନ୍ୟ ସତ୍ତା,
ପ୍ରାପ୍ୟ ଏବେ ସତ୍ୟ ତାର ଅନୁତାପ ସିନା ।

ସମାପ୍ତ ।

